

UCHWAŁA SĄDU NAJWYŻSZEGO

z dnia 15 kwietnia 1996 r.

w sprawie ważności referendum o powszechnym uwłaszczeniu obywateli, przeprowadzonego w dniu 18 lutego 1996 r. na podstawie zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29 listopada 1995 r., oraz referendum o niektórych kierunkach wykorzystania majątku państwowego, przeprowadzonego w dniu 18 lutego 1996 r. na podstawie uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 grudnia 1995 r.

Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych:

przewodniczący: Prezes Sądu Najwyższego — Jan Wasilewski,

sędziowie Sądu Najwyższego: Teresa Flemming-Kulesza, Józef Iwulski, Kazimierz Jaśkowski, Andrzej Kijowski, Jerzy Kuźniar, Jerzy Kwaśniewski, Janusz Łętowski, Maria Mańkowska, Teresa Romer, Walerian Sanetra, Stefania Szymańska, Maria Tyszel, Andrzej Wróbel,

protokolant: Katarzyna Wróblewska,

z udziałem Zastępcy Prokuratora Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej Stefana Śnieżki i Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej Wojciecha Łączkowskiego,

na posiedzeniu jawnym w dniu 15 kwietnia 1996 r. rozpoznał sprawę ważności referendum o powszechnym uwłaszczeniu obywateli, przeprowadzonego w dniu 18 lutego 1996 r. na podstawie zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29 listopada 1995 r. (Dz. U. Nr 138, poz. 685), oraz referendum o niektórych kierunkach wykorzystania majątku państwowego, przeprowadzonego w dniu 18 lutego 1996 r. na podstawie uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 grudnia 1995 r. (Dz. U. Nr 154, poz. 795).

Na podstawie sprawozdania Państwowej Komisji Wyborczej z przebiegu referendów o powszechnym uwłaszczeniu obywateli oraz o niektórych kierunkach wykorzystania majątku państwowego, przeprowadzonych w dniu 18 lutego 1996 r., oraz wydanych przez Sąd Najwyższy postanowień zawierających opinie w sprawie protestów przeciwko ważności referendów

i po wysłuchaniu wniosków Zastępcy Prokuratora Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej oraz Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej

Sąd Najwyższy, działając na podstawie art. 36 ust. 3 i art. 44 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o referendum (Dz. U. Nr 99, poz. 487) oraz art. 128 ust. 1 ustawy z dnia 28 maja 1993 r. — Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 45, poz. 205 i z 1995 r. Nr 132, poz. 640),

podjął następującą uchwałę:

przeprowadzone w dniu 18 lutego 1996 r.:

na podstawie zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29 listopada 1995 r. (Dz. U. Nr 138, poz. 685) referendum o powszechnym uwłaszczeniu obywateli oraz

na podstawie uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 grudnia 1995 r. (Dz. U. Nr 154, poz. 795) referendum o niektórych kierunkach wykorzystania majątku państwowego

są ważne.

Przewodniczący: *Jan Wasilewski*
Prezes Sądu Najwyższego

Sędziowie Sądu Najwyższego: *Teresa Flemming-Kulesza, Józef Iwulski, Kazimierz Jaśkowski, Andrzej Kijowski, Jerzy Kuźniar, Jerzy Kwaśniewski, Janusz Łętowski, Maria Mańkowska, Teresa Romer, Walerian Sanetra, Stefania Szymańska, Maria Tyszel, Andrzej Wróbel*

Uzasadnienie

Sąd Najwyższy rozstrzyga o ważności referendum, podejmując w tej sprawie uchwałę (art. 36 ust. 3 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o referendum — Dz. U. Nr 99, poz. 487).

Zgodnie z art. 128 ust. 1 ustawy z dnia 28 maja 1993 r. — Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 45, poz. 205 z późn. zm.) w związku z art. 44 ustawy o referendum podjęcie uchwały następuje na podstawie sprawozdania przedstawionego przez Państwową Komisję Wyborczą oraz opinii wydanych w wyniku rozpoznania protestów.

I. Państwowa Komisja Wyborcza przedstawiła sprawozdanie z przebiegu referendów o powszechnym uwłaszczeniu obywateli oraz o niektórych kierunkach wykorzystania majątku państwowego przeprowadzonych w dniu 18 lutego 1996 r.

Sprawozdanie to zawiera przedstawienie sposobu zarządzania i przygotowania referendów, informację o przebiegu kampanii referendalnej, informację o przebiegu głosowania oraz ustalenia wyników głosowania w obwodach i województwach, a także wyników referendów.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdziła, że w obu referendach, tj. w referendum zarządzonym przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej — o powszechnym uwłaszczeniu obywateli oraz w referendum zarządzonym przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej — o niektórych kierunkach wykorzystania majątku państwowego, wzięła udział mniej niż połowa uprawnionych do głosowania i stosownie do art. 9 ust. 1 ustawy wyniki referendów nie są wiążące. Sprawozdanie Państwowej Komisji Wyborczej nie zawiera informacji mogących podważyć ważność referendów.

II. Do Sądu Najwyższego wpłynęło 36 protestów. Dwa z nich wpłynęły przed terminem referendum i dlatego nie zostały rozpoznane merytorycznie. W dwóch innych sprawach Sąd Najwyższy uznał, że pisma nie są w istocie protestami. Cztery protesty pozostawiono bez dalszego biegu. Dwa z nich zostały wniesione przez osoby nieuprawnione. Pozostałe dotyczyły spraw, co do których stosowana odpowiednio Ordynacja wyborcza do Sejmu przewiduje inne środki prawne.

Główny problem poruszany w protestach przeciwko ważności referendum dotyczył osób zameldowanych na pobyt czasowy, które nie mogły głosować w obwodach właściwych dla miejsca czasowego zameldowania, mimo że w wyborach prezydenckich miały taką możliwość. Zarzucały one też brak dostatecznej informacji w tym przedmiocie. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że zarzuty te nie mogą być uznane za zasadne, ponieważ nie doszło do naruszenia ustawy

o referendum. Przyjął, że zarzuty dotyczące braku stosownej informacji nie mieszczą się w ustawowych podstawach protestu przeciwko ważności referendum. Sąd Najwyższy podkreślił jednocześnie istotną wadę polskiego prawa wyborczego, polegającą na odmiennych regulacjach tych samych kwestii w odniesieniu do różnych aktów wyborczych i głosowań (wybory prezydenckie, do Sejmu i Senatu, referendum).

Pozostałe protesty dotyczyły treści pytań referendalnych, usytuowania i wystroju lokali wyborczych, niedopuszczenia do głosowania osoby pozbawionej praw publicznych, sposobu przeliczania i stemplowania kart wyborczych i niedopuszczenia do udziału w komisji obwodowej. Zarzuty tych protestów uznane zostały za niezasadne.

Za zasadne natomiast uznano zarzuty dwóch protestów dotyczących wadliwego sposobu dopisywania do spisu wyborców osób przedkładających zaświadczenia o prawie do głosowania oraz nieudzielenia pomocy w głosowaniu osobie niepełnosprawnej. Sąd Najwyższy stwierdził jednakże w opiniach, że uchybienia te nie miały wpływu na wynik referendum.

III. Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych dokonał analizy orzeczeń wydanych przez składy orzekające Sądu Najwyższego w sprawach protestów przeciwko ważności referendum. Na tej podstawie doszedł do wniosku, że poczynione przez te składy ustalenia są prawidłowe. Trafne również są zawarte w nich oceny końcowe. Sąd Najwyższy stwierdził, że w protestach nie podniesiono zarzutów, które wskazywać mogłyby na nieważność referendów. W szczególności w sprawach, w których protesty uznano za zasadne, stwierdzone naruszenia prawa nie mogły mieć wpływu na wynik referendów. Podobna konkluzja wypytywa z dokonanej analizy ustaleń i ocen zawartych w sprawozdaniu Państwowej Komisji Wyborczej. Sądowi Najwyższemu nie są też znane żadne inne fakty, które mogłyby wskazywać, aby w toku przeprowadzenia referendów doszło do naruszeń ustawy mogących mieć wpływ na ich wynik.

Mając to na uwadze, Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, działając z umocowania wskazanych na wstępie przepisów, stwierdził ważność referendów przeprowadzonych w dniu 18 lutego 1996 r.

Przewodniczący: *Jan Wasilewski*

Prezes Sądu Najwyższego

Sędziowie Sądu Najwyższego: *Teresa Flemming-Kulesza, Józef Iwulski, Kazimierz Jaśkowski, Andrzej Kijowski, Jerzy Kuźniar, Jerzy Kwaśniewski, Janusz Łętowski, Maria Mańkowska, Teresa Romer, Walerian Sanetra, Stefania Szymańska, Maria Tyszel, Andrzej Wróbel*